

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІЧНА КОНФЛІКТОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта 013 Початкова освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта Початкова освіта
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальностей **012 Дошкільна освіта** та **013 Початкова освіта** освітніх програм **Дошкільна освіта** та **Початкова освіта**.

Розробники: Ваколя Зоряна Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент; доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 12 від « 28 » червня 2023 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

(підпис)

/Грина КОЗУБОВСЬКА/
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від « 29 » червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

(підпис)

/Олена ПОПАДИЧ/
(прізвище та ініціали)

© Ваколя З.М., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2	2
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,4 самостійної роботи студента – 3,5	4	3
	Лекції:	
	24	6
	Практичні (семінарські):	
	20	6
Вид підсумкового контролю: модульне контрольне оцінювання	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія» є формування в студентів знань про причини, механізми виникнення педагогічних конфліктів, способи їх попередження та конструктивного вирішення, специфіку управління конфліктами в соціально-педагогічному процесі, а також набуття умінь контролювати конфліктну ситуацію, діагностувати конфлікти, уміти конструктивно їх вирішувати; позитивно сприймати конфлікт і прагматично його використовувати в педагогічній діяльності; формувати знання щодо вирішення конфліктів у полікультурному середовищі.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

За освітньою програмою «Початкова освіта»

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з батьками, іншими учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та реалізувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-14. Здатність працювати з проблемними дітьми, схильними до девіантної поведінки.

За освітньою програмою «Дошкільна освіта»

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки в полікультурному суспільстві.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, в тому числі представників інших національностей, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами, в тому числі міжкультурної взаємодії.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ДО

ВК 2 Соціологія

ОК 9 Вступ до спеціальності

ОК 11 Вікова педагогіка

ОК 18 Основи загальної психології в дошкільній освіті

ПО

ОК 12 Загальна психологія

ОК 14 Вступ до спеціальності з основами педагогіки

ОК 17 Теорія виховання

ВК Соціологія

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Початкова освіта», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, батьками, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ПРН 1
Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.	ПРН 2
Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практик самобереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.	ПРН 8
Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм девіантної поведінки, дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.	ПРН 15
Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.	ПРН 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати типологію форм мовленнєвого спілкування. Знати про особливий вид активної діяльності – спілкування та його роль у виникненні конфлікту. Вміти спілкуватися в різних діадах взаємодії та дотримуватися прав людини, її поглядів та цінностей. Використовувати методи наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ПРН 1
Вміти орієнтуватися в різних складних ситуаціях, критично мислити та приймати правильні рішення, які є важливими для здоров'язбереження учасників освітнього процесу. Впроваджувати метод проектів у початковій школі.	ПРН 2
Знати про педагогіку партнерства та на основі цього створювати з учнями початкової школи та їхніми батьками партнерську взаємодію, дотримуватись визначених норм та враховуючи ціннісні орієнтири кожної зі сторін.	ПРН 8
Вміти створювати такі психологічно безпечні й комфортні умови, які сприятимуть успішному функціонуванню освіти та гармонійному перебуванню дитини в школі. Вміти розпізнати ознаки булінгу та вчасно його попередити. Знати принципи організації співпраці з батьками та планувати спільні заходи.	ПРН 15
Використовувати психотехніки, які сприятимуть ефективному спілкуванню з дорослими людьми, батьками та іншими учасниками освітнього процесу. Застосовувати моральну та психологічну підтримку здобувачів освітнього процесу, керувати розвитком дітей початкової школи.	ПРН 16

Відповідно до освітньої програми «Дошкільна освіта», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами, дітей – представників етнічних меншин.	ПРН 3
Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.	ПРН 5
Бути знайомим з ознаками боулінгу, в тому числі на етнічному ґрунті в полікультурних регіонах. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.	ПРН 11
Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.	ПРН 14
Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.	ПРН 20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати вікову педагогіку та особливості дітей різного дошкільного віку. Застосовувати принцип індивідуального підходу, враховуючи індивідуально неповторне в особистості кожної дитини. Знати класифікацію дітей з особливими освітніми потребами та розробляти для них окремий алгоритм організації навчання.	ПРН 3
Використовувати психотехніки, які сприятимуть ефективному спілкуванню з дорослими людьми, батьками та іншими учасниками освітнього процесу. Застосовувати моральну та психологічну підтримку здобувачів освітнього процесу, керувати розвитком дітей раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.	ПРН 5
Вміти створювати такі психологічно безпечні й комфортні умови, які сприятимуть успішному функціонуванню освіти та гармонійному перебуванню дитини в закладі дошкільної освіти. Вміти розпізнати ознаки булінгу, володіти прийомами попередження та вчасно їх використовувати.	ПРН 11
Здійснювати освітній процес на засадах зміцнення та здоров'язбереження дітей дошкільного віку. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей. Звертати увагу на реалізацію принципу дитиноцентризму, який ґрунтується на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти, враховувати права дитини, її здібності, потреби та інтереси.	ПРН 14
Орієнтуватися у методиках та технологіях навчання і підбирати їх на кожне заняття враховуючи рівень підготовки, розвитку та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку. Взаємодіяти з дитиною для створення зони найближчого розвитку.	ПРН 20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Методи навчання

Методами навчання дисципліни «Педагогічна конфліктологія» є:

- 1) лекція-бесіда;
- 2) пояснювально-ілюстративний метод;

- 3) інтерактивний метод;
- 4) пояснювально-спонукальний метод;
- 5) евристична бесіда;
- 6) обговорення;
- 7) практичне (семінарське) заняття;
- 8) диспут.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

Поточний контроль, який під час вивчення навчальної дисципліни проходить в індивідуальній, груповій, фронтальній формах.

Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, самоконтроль.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія» проводиться письмово та передбачає виконання завдань з метою діагностики рівня засвоєння основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють визначати гнучкість педагогічного критичного мислення студентів та рівень сформованості практичних професійних умінь і навичок, креативності у вирішенні проблемних навчальних задач і ситуацій.

Підсумковий контроль – залік, який проводиться в усній формі.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Протягом семестру студенти вивчають два змістових модулів. Після виконання обидвох змістових модулів здійснюється поточний контроль через виконання письмової роботи, що складається з комплексу закритих і відкритих тестових завдань, а також завдань творчого характеру.

Поточний контроль здійснюється за трьома складовими:

- усне опитування на практичних заняттях;
- аналіз педагогічних ситуацій;
- розробка індивідуальних завдань.

Якщо студент відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється в 0 балів.

Оцінювання активності під час аудиторних занять, індивідуальної та самостійної роботи здійснюється у межах 50 балів:

- **мак 30 балів** – опрацьовано увесь семінарський матеріал та отримано оцінки "добре", "відмінно";
- **мак 10 балів** – конспектування лекцій, першоджерел, нормативних документів, монографій тощо;

- **мак 10 балів** – виконання індивідуальних творчих завдань, практичних, самостійних робіт тощо.

Модульний контроль може проходити як в усній, так і в письмовій формах. Якщо модульний контроль відбувається у письмовій формі, то студент отримує завдання трьох рівнів складності:

- завдання теоретичного характеру;
- тестові завдання;
- практичне завдання (педагогічна задача, або власне висловлення до певної педагогічної проблеми)

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
6	6	6	6	6+20		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
8	8	7	7+20		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	5	30
Презентація	1	10	1	10
Есе	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	9	100	9	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з двох запитань описово-аналітичного характеру, 8 тестових завдань та 1 завдання практичного характеру (педагогічна задача), або власне висловлення до певної педагогічної проблеми.

Запитання описово-аналітичного характеру оцінюються у 10 балів (за 2 завдання 20 балів).

Тестові завдання оцінюються у 4 бали кожне (за 8 завдань 20 балів).

Завдання практичного характеру (педагогічна задача), або власне висловлення до певної педагогічної проблеми оцінюється в 10 балів.

50 балів (оцінка «відмінно») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі і виявив при цьому:

- глибокі та повні знання матеріалу дисципліни;
- вільне володіння науковою термінологією;
- творчу самостійність;
- високу культуру оформлення знань та відповідний рівень умінь і навичок.

40 балів (оцінка «добре») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі, вичерпно реалізував усі питання, виявив творчу самостійність, добре орієнтується в сучасних проблемах основ педагогіки, продемонстрував високу культуру оформлення знань, належний рівень умінь та навичок, але в роботі наявні окремі несуттєві помилки. Ставиться за виконання 75 % усіх завдань.

30 балів (оцінка «задовільно») – студент виявив задовільні знання матеріалу, але допустив при

цьому окремі грубі фактичні помилки та неточності, а культура оформлення знань та рівень його умінь і навичок ще недостатні. Правильно виконано більше 50% запропонованих завдань **20 – 10 балів** (оцінка «незадовільно») – студент не виявив достатніх фахових знань з предмета, не досяг реалізації завдання через загальну слабку орієнтацію в програмовому матеріалі, а культура його мовлення й оформлення знань незадовільні. Завдань виконано менше від 50 %.

За роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, а також за самостійну роботу кількість балів залежить від дотримання наступних вимог: повний обсяг виконання навчальних завдань, своєчасність; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань та ініціативність у навчальній діяльності.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Педагогічна конфліктологія» є залік, який проводиться в усній формі.

Відповідно до «*Положення про порядок та методичку проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті*» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «зараховано» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «зараховано» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «зараховано» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «зараховано» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «зараховано» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні

критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незараховано» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незараховано» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальна теорія конфлікту. Педагогічні конфлікти.

Тема 1. Конфлікт як соціальне явище.

Сутність конфлікту як феноменального суспільного явища. Об'єкт і предмет конфлікту. Ознаки та функції конфлікту. Межі та масштаб конфлікту.

Тема 2. Механізми виникнення конфлікту. Стадії протікання. Структура конфлікту. Функції. Стили поведінки у конфліктній взаємодії та способи вирішення конфліктів.

Причини та механізми виникнення конфліктів. Аналіз трьох основних механізмів виникнення конфлікту (за В. Шейновим). Інцидент зіткнення. Конфліктна ситуація. Конфліктні інтереси. Суб'єкт, об'єкт конфлікту. Мотивація конфлікту. Фази конфлікту. Структура конфлікту (за М. Пірен). Конструктивна та деструктивна функції конфлікту. Поняття стилю поведінки у конфліктній взаємодії: активність і пасивність, спрямованість на досягнення інтересів. Характеристика основних стилів поведінки особистості у конфлікті.

Тема 3. Характеристика різних типів конфліктів.

Класифікація конфліктів за кількістю учасників, за причинами, управлінським аспектом, за ступенем тривалості і напруженості, за напрямом комунікації. Інтраперсональні конфлікти.

Причини внутрішньоособистісних конфліктів. Аналіз стадій внутрішнього конфлікту. Інтерперсональні конфлікти:

- а) конфлікт між особистостями;
- б) конфлікт між особистістю та групою;
- в) конфлікт між групами.

Моральні та психологічні фактори у виникненні міжособистісних конфліктів.

Тема 4. Специфічні особливості педагогічних конфліктів. Причини виникнення конфліктів у соціально-педагогічному процесі.

Конфлікт у педагогічному процесі: сутність поняття, структура, функції, фази протікання. Суперечності навчально-виховного процесу (на мікро- та макрорівнях). Особливості шкільних конфліктів. Специфіка конфліктів у закладі освіти. Загальні причини виникнення педагогічних конфліктів. Зміст конфліктної ситуації в педагогічному процесі. Інтерес у педагогічній конфліктній ситуації. Суть конфліктної проблеми в педагогічному процесі. Конфліктні інтереси. Три виміри педагогічної конфліктної проблеми. Методи аналізу педагогічного конфлікту.

Тема 5. Конфліктогени педагогічної системи.

Конфліктогени педагогічної системи: цільові, змістові, корекції та контролю. Комунікативні конфліктогени. Учасники педагогічного конфлікту, їх характеристика. Основні характеристики педагогічного конфлікту як процесу. Динаміка педагогічного конфлікту. Можливі типи порушення спілкування. Психологічний компроміс. Сміслові, психологічні, рольові та фізичні бар'єри спілкування. Аналіз різних систем позиційного ставлення батько, дорослий, дитина у міжособистісній взаємодії. Конфліктогени в змістовому, методичному та цільовому компонентах педагогічної системи.

Модуль 2. Технології управління педагогічними конфліктами, їх запобігання та конструктивне вирішення.

Тема 1. Методи вирішення конфліктів у педагогічному процесі.

Метод і сітка вибору стилю поведінки Томаса-Кілменна. Характеристика головних стилів поведінки у конфлікті. Стиль конкуренції. Стилi ухилення та пристосування. Способи компромісу та співробітництва. Два стилі позиційного підходу. Шляхи вибору найефективнішого стилю спілкування у конфлікті. Типологія важких людей. Загальні принципи спілкування з важкими людьми. Способи вирішення педагогічних конфліктів. Модель управління педагогічним конфліктом: принципи, підходи, способи. Рекомендації щодо принципового підходу у переговорах. Три стадії принципового підходу; їх характеристика. Функції управління педагогічним конфліктом. Методи ефективного управління конфліктом у педагогічному середовищі.

Тема 2. Поняття комунікативності особистості. Комунікативність педагога як основа конструктивного вирішення педагогічних конфліктів.

Структурно-функціональний аналіз поняття комунікативності особистості. Структура комунікативності за В.І. Кан-Каліком. Комунікативність особистості за Ю. Ханіним. Комунікативність особистості в структурі професійної компетентності. Поняття комунікативної компетентності сучасного фахівця. Специфіка соціально-педагогічної діяльності. Комунікативна компетентність соціального педагога як умова конструктивного вирішення педагогічних конфліктів.

Тема 3. Моделі педагогічної взаємодії в закладах освіти.

Аналіз різних моделей педагогічної взаємодії. Обґрунтування позитивних і негативних моментів усіх моделей педагогічної взаємодії. Обґрунтування методичних порад щодо застосування конкретної моделі педагогічної взаємодії. Вибір ефективної моделі педагогічної взаємодії. Порівняльний аналіз доцільності застосування вибраної моделі педагогічної взаємодії. Педагогічне спілкування.

Тема 4. Булінг в освітньому середовищі.

Булінг та мобінг : в чому різниця?. Булінг у закладах освіти. Форми та види булінгу. Передумови та причини виникнення. Учасники булінгу та його наслідки. Інноваційні технології вирішення конфліктів.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 90					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
4-й семестр						
Модуль 1						
Загальна теорія конфлікту. Педагогічні конфлікти.						
Тема 1. Конфлікт як соціальне явище.	10	2	2			6
Тема 2. Механізми виникнення конфлікту. Стадії протікання. Структура конфлікту. Функції. Стили поведінки у конфліктній взаємодії та способи вирішення конфліктів.	10	4	2			4
Тема 3. Характеристика різних типів конфліктів.	10	4	2			4
Тема 4. Специфічні особливості педагогічних конфліктів. Причини виникнення конфліктів у соціально-педагогічному процесі.	10	2	2			6
Тема 5. Конфліктогени педагогічної системи.	8	2	2			4
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	50	14	12			24
Модуль 2						
Технології управління педагогічними конфліктами, їх запобігання та конструктивне вирішення.						
Тема 1. Методи вирішення конфліктів у педагогічному процесі.	12	4	2			6
Тема 2. Поняття комунікативності особистості. Комунікативність педагога як основа конструктивного вирішення педагогічних конфліктів.	8	2	2			4
Тема 3. Моделі педагогічної взаємодії в закладах освіти.	10	2	1			7
Тема 4. Булінг в освітньому середовищі.	8	2	1			5
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	40	10	8			22
Разом за семестр	90	24	20			46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 90					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
3-й семестр						
Модуль 1						
Загальна теорія конфлікту. Педагогічні конфлікти.						
Тема 1. Конфлікт як соціальне явище.	10					10
Тема 2. Механізми виникнення конфлікту. Стадії протікання. Структура конфлікту. Функції. Стилі поведінки у конфліктній взаємодії та способи вирішення конфліктів.	10	1				9
Тема 3. Характеристика різних типів конфліктів.	10	1				9
Тема 4. Специфічні особливості педагогічних конфліктів. Причини виникнення конфліктів у соціально-педагогічному процесі.	10		2			8
Тема 5. Конфліктогени педагогічної системи.	10	-				10
Разом за модуль	50	2	2			46
Модуль 2						
Технології управління педагогічними конфліктами, їх запобігання та конструктивне вирішення.						
Тема 1. Методи вирішення конфліктів у педагогічному процесі.	10	1	2			7
Тема 2. Поняття комунікативності особистості. Комунікативність педагога як основа конструктивного вирішення педагогічних конфліктів.	10	1				9
Тема 3. Моделі педагогічної взаємодії в закладах освіти.	10	1	2			7
Тема 4. Булінг в освітньому середовищі.	10	1				9
Разом за модуль	40	4	4			32
Разом за семестр	90	6	6			78

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Педагогічний конфлікт та його особливості.	2	1
2	Передумови виникнення конфліктів у педагогічній взаємодії, характерні ознаки, структура.		1
3	Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації. Шляхи розв'язання конфліктів.	4	1
4	Конфлікти в різних діадах та шляхи їх подолання.	4	1
5	Актуальні причини існування конфліктності серед вихованців ЗДО та учнів початкової школи.	4	1

6	Конфлікт як різновид комунікативних невдач.	2	1
7	Методики діагностики та прогнозування конфліктів в освітньому середовищі.	2	
	Булінг в освітньому просторі. Перегляд та аналіз мультфільмів.	2	
	Разом	20	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Суперечності – основа конфлікту	2	2
2	Конфлікт як форма взаємодії соціальних суб'єктів	2	2
3	Взаємодія в конфліктній ситуації	2	2
4	Стилі педагогічного спілкування	2	2
5	Зв'язок міжособистісного конфлікту з внутрішньоособистісним	2	2
6	Явні і приховані функції конфлікту	2	2
7	Типи міжособистісних стосунків в освітньому закладі	2	2
8	Психологічний аналіз конфліктних ситуацій у взаємодії вчителя з учнями	2	2
9	Особливості педагогічних конфліктів	2	2
10	Роль і значення педагогічного конфлікту в особистісному розвитку	2	3
11	Типи шкільних конфліктів залежно від їх сторін	2	3
12	Професійні деформації особистості педагога	2	3
13	Конфліктологічний стандарт	2	3
14	Способи вирішення конфліктів у діаді «педагог – учень»	2	3
15	Конфлікти між дітьми (учнями) і батьками	2	3
16	Специфічні причини конфліктів «учень – учень»	1	3
17	Конфлікти між учнями	1	3
18	Стилі спілкування батьків з дітьми	1	3
19	Конфлікти у діадах «педагог – педагог» і «педагог – батьки»	1	4
20	Причини виникнення конфліктів між батьками і педагогом	1	4
21	Причини виникнення конфліктів у діаді «педагог – педагог»	1	4
22	Конфлікти між педагогами і адміністрацією	1	3
23	Психологічні бар'єри в педагогічному спілкуванні	1	3
24	Завершення педагогічного конфлікту	1	3
25	Способи вирішення педагогічного конфлікту	1	2
26	Традиційні стратегії вирішення педагогічних конфліктів	1	2
27	Евристичні методи вирішення педагогічних конфліктів	1	2
28	Підтримка співпраці як універсальний спосіб запобігання конфліктам	1	2
29	Прогнозування розвитку конфліктної ситуації	2	2
30	Гумор як засіб попередження конфлікту	1	2
	Разом	46	78

6.5. Індивідуальні завдання (у разі потреби)

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: дослідження практичних ситуацій; підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та його

презентація; презентація власних досліджень, конференцій; написання есе; виконання вправ різного рівня складності, складання і розв'язування задач, тестових завдань; розробка моделей, явищ і процесів; анотація опрацьованої додаткової літератури (відеофільмів); анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; анотації до; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

1. Сформулюйте правила безконфліктної взаємодії, що впливають із закону ескалації конфліктогенів.
2. Напишіть твір на тему: «Мій конфлікт, з якого я виніс/винесла життєвий урок».
3. Подивіться фільм на вибір і на основі відео фрагментів продемонструйте та проаналізуйте конфліктні ситуації в освітньому середовищі:
 - Маленький Ніколя;
 - Учитель на заміну;
 - Географ глобус пропив;
 - Перед класом;
 - Зірочки на землі;
 - Імператорський клуб;
 - Тріумф : історія Рона Кларка.
4. На основі вправи «Мистецтво вирішення конфлікту» опишіть спосіб вирішення конфлікту, який притаманний особисто для Вас. Наведіть приклади із власного досвіду.
5. До запропонованої на практичному занятті ситуації, побудуйте карту конфлікту.
6. Придумайте два педагогічні конфлікти, один з конструктивним, інший – з деструктивним вирішенням.
7. Опишіть, як Ви розумієте, поняття «інтрига». Поясніть, в чому полягає його відмінність від конфлікту.
8. Як Ви ставитеся до посередництва у вирішенні конфлікту? Обґрунтуйте свою думку.
9. Підберіть афоризми, пов'язані із поняттям «внутрішній конфлікт» та ідентифікуйте способи вирішення конфліктів на їх прикладі.
10. Напишіть твір на тему «Мій вплив на хід перебігу життя інших людей».
11. Поміркуйте й напишіть, в чому виявляється Ваша «конфліктологічна позиція» в певній ситуації. Перерахуйте все, що сприяє вияву та стійкості Вашої конфліктологічної позиції, а також все, що гальмує її прояв.
12. Пройдіть тест опису поведінки в конфліктній ситуації (за К. Томасом).
13. Намалюйте 2 малюнки : «Я – для інших», «Я – для себе». Інтерпретуйте їх.
14. Напишіть історія про конфлікт між двома людьми, свідком якої ви були і яка залишила слід у вашій пам'яті.
15. Прочитайте/прослухайте філософську притчу «Чому люди кричать» і висловіть власну думку до почутого.
16. Пройдіть онлайн-курс «Конфлікт : його сторони та методи вирішення» (<https://vseosvita.ua/education/konflikt-yoho-storony-ta-metody-vyrishennia-245.html>)

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Технічні засоби. У разі дистанційного навчання для вивчення дисципліни необхідне забезпечення такими технічними засобами, як: технічні засоби передачі навчальної інформації; технічні засоби контролю знань; технічні засоби самонавчання; допоміжні технічні засоби.

Обладнання.

Необхідним обладнанням для вивчення дисципліни є: комп'ютерні та предметні комплекси (в т.ч. робочі місця викладача і студента); навчальна техніка в номенклатурі (принтер, сканер, проектор тощо); програмно-методичні комплекси (комп'ютерні навчальні програми) з кожної навчальної дисципліни; мереживне та телекомунікаційне обладнання; екранно-звукові засоби навчання.

Програмне забезпечення.

Необхідним програмним забезпеченням для вивчення курсу «Педагогічна конфліктологія» є: системне, прикладне та інструментальне/сервісне програмне забезпечення.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Ваколя З. М. Педагогічна конфліктологія : метод. рекомендації до практич. занять. Ужгород, ДВНЗ «УжНУ», 2023. 18 с.
2. Галузяк В.М., Педагогічна конфліктологія : навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 208 с.
3. Гарькавець С.О., Волченко Л.П. Конфлікти в освітньому середовищі: діагностика та практика вирішення: навч.-метод. посіб. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 92 с.
4. Кавіліна Г.К. Конфліктологія : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти спец.: 012 Дошкільна освіта. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2021. 153 с.
5. Матвійчук Т.Ф. Конфліктологія : навч.-метод. посіб. Львів : Видавництво «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. 76 с.
6. Педагогічна конфліктологія: навч. посібн. // автор-упорядник В.В. Бойченко. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 166 с.

Допоміжна література

1. Булінг: ми всі можемо допомогти це зупинити : посіб. для батьків учнів початкових і середніх шкіл. Весна 2013. 10 с.
2. Горбунова В. Виховання без травмування або навіть дітям конфлікти? Харків : Освітня платформа, 2016. 148 с.
3. Єфремова Г.Л. Причини та наслідки шкільного булінгу. Педагогічна майстерня. 2018. № 1. С. 37–42.
4. Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації». Київ, 2018. 140 с.
5. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2016. 416 с.
6. Ложкін Г.В., Юрковський Е., Моначін І. Практикум з конфліктології Тернопіль: Воля, 2015. 168 с.
7. Русинка І. І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами: навч. посіб. Київ: «Слово», 2017, 205 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11292 - Етичний кодекс українського педагога (проект)
2. www.nbu.gov.ua - (бібліотека ім.В.І.Вернадського)
3. <https://vseosvita.ua>
4. http://pidruchniki.com.ua/18520902/pedagogika/literatura_pedagogika - електронна бібліотека підручників
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/b19> - Офіційний Вісник України
6. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> - Концепція Нової української школи

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)